

DE ONDERWIJSVISITATIE **Gender en Diversiteit**

Een evaluatie van de kwaliteit van de Master of Arts in gender en diversiteit.

www.vluhr.be/kwaliteitszorg

Brussel - mei 2017

vluhr

**DE ONDERWIJSVISITATIE
GENDER EN DIVERSITEIT**

Ravensteingalerij 27
1000 Brussel
T +32 (0)2 792 55 00
F +32 (0)2 211 41 99

Het rapport is elektronisch beschikbaar op www.vluhr.be/kwaliteitszorg

Wettelijk depot: D/2017/12.784/11

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER VAN HET BESTUURSCOMITÉ KWALITEITSZORG

Voor u ligt het rapport van de visitatiecommissie Gender en Diversiteit. Deze visitatiecommissie brengt met dit rapport verslag uit over haar evaluatie van de Master of Arts in gender en diversiteit. Daarbij geeft zij toelichting bij de oordelen en aanbevelingen die resulteren uit het kwaliteitsonderzoek dat zij heeft verricht bij de bezochte opleiding. Dit initiatief kadert in de opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) betreffende de externe kwaliteitszorg in het Vlaamse hoger onderwijs.

Het visitatierapport is in de eerste plaats bedoeld voor de betrokken opleiding. Daarnaast wil het rapport aan de maatschappij objectieve informatie verschaffen over de kwaliteit van de geëvalueerde opleiding. Daarom is het visitatierapport ook op de webstek van de VLUHR publiek gemaakt.

Dit visitatierapport geeft een momentopname weer van de betrokken opleiding en vertegenwoordigt daarmee slechts één fase in het proces van blijvende zorg voor onderwijskwaliteit. Immers, al na korte tijd kan de opleiding gewijzigd zijn, al dan niet als reactie op de oordelen en aanbevelingen van de visitatiecommissie.

Graag dank ik namens het Bestuurscomité Kwaliteitszorg van de VLUHR de voorzitter en de leden van de visitatiecommissie voor de bestede tijd alsook voor de deskundigheid waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd. De visitatie was ook enkel mogelijk dankzij de inzet van velen die binnen de opleiding betrokken waren. Ook hen willen wij daarvoor onze erkentelijkheid betuigen.

Hopelijk ervaart de opleiding dit rapport als een kritische weerspiegeling van haar inspanningen en als een bijkomende stimulans om de kwaliteit van het onderwijs in de opleiding te verbeteren.

Petter Aaslestad

Voorzitter Bestuurscomité Kwaliteitszorg

	Voorwoord van de voorzitter van het Bestuurscomité Kwaliteitszorg	3
	DEEL 1 ALGEMEEN DEEL	
Hoofdstuk I	De onderwijsvisitatie Gender en Diversiteit	9
Hoofdstuk II	Tabel met scores	13
	DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORT EN SAMENVATTING	
	Master of Arts in gender en diversiteit	19
	BIJLAGEN	
Bijlage I	Personalia van de leden van de visitatiecommissie	45
Bijlage II	Bezoekschema	47

DEEL 1

Algemeen deel

HOOFDSTUK I

De onderwijsvisitatie Gender en Diversiteit

1 INLEIDING

In dit rapport brengt de visitatiecommissie Gender en Diversiteit verslag uit van haar bevindingen over de Master of Arts in gender en diversiteit aan de Universiteit Gent, Katholieke Universiteit Leuven, Vrije Universiteit Brussel, Universiteit Antwerpen en Universiteit Hasselt die zij in het najaar 2016, in opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR), heeft bezocht.

Dit initiatief kadert, conform de decretale opdracht, in de werkzaamheden van de VLUHR met betrekking tot de organisatie en uitvoering van de externe beoordelingen van het onderwijs aan de Vlaamse universiteiten, hogescholen en andere ambtshalve geregistreerde instellingen.

2 DE BETROKKEN OPLEIDING

Ingevolge haar opdracht bezocht de commissie de opleiding Master of Arts in gender en diversiteit aan de Universiteit Gent, Katholieke Universiteit Leuven, Vrije Universiteit Brussel, Universiteit Antwerpen en Universiteit Hasselt op 15 en 16 december 2016.

3 DE VISITATIECOMMISSIE

3.1 Samenstelling

De samenstelling van de visitatiecommissie Gender en Diversiteit werd bekrachtigd door het Bestuurscomité Kwaliteitszorg op 2 maart en 25 april 2016. De commissie werd vervolgens door het Bestuurscomité Kwaliteitszorg van de VLUHR ingesteld bij besluit van 14 juli 2016.

De visitatiecommissie heeft de volgende samenstelling:

- Voorzitter
  - **Mieke Verloo**, Hoogleraar Vergelijkende politicologie en ongelijkheidsvraagstukken, Radboud Universiteit, Nijmegen
- Leden
  - **David Paternotte**, Assistant Professor of Sociology, directeur 'Structure de recherche interdisciplinaire sur le genre et la sexualité', Université libre de Bruxelles, Brussel
  - **Marleen Teugels**, Directrice Amazone, Brussel
  - **Tjalling Valdés Olmos**, Student Research Master Gender & Ethnicity, Universiteit Utrecht

Patrick Van den Bosch, stafmedewerker kwaliteitszorg verbonden aan de Cel Kwaliteitszorg van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen, trad op als projectbegeleider en secretaris van deze visitatie.

Voor korte curricula vitae van de commissieleden wordt verwezen naar bijlage 1.

3.2 Taakomschrijving

Van de visitatiecommissie wordt verwacht dat zij

- gemotiveerde en onderbouwde oordelen geeft over de opleiding aan de hand van het beoordelingskader;
- aanbevelingen formuleert om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering;
- de bredere samenleving informeert over haar bevindingen.

3.3 Werkwijze

3.3.1 Voorbereiding

Ter voorbereiding van de visitatie werd aan de opleiding gevraagd een zelfevaluatie-rapport op te stellen. De Cel Kwaliteitszorg van de VLUHR heeft hiervoor een visitatieprotocol ter beschikking gesteld, waarin de verwachtingen ten aanzien van de inhoud van het zelfevaluatie-rapport uitgebreid zijn beschreven. Het zelfevaluatie-rapport volgt de opbouw van het accreditatiekader.

De commissie ontving het zelfevaluatie-rapport enkele weken voor het bezoek, waardoor zij de gelegenheid kreeg dit document vooraf zorgvuldig te bestuderen en het bezoek grondig voor te bereiden. De commissieleden werden bovendien verzocht om tien masterproeven grondig door te nemen vooraleer het bezoek plaatsvond.

De commissie hield haar installatievergadering op 9 december 2016. Tijdens deze vergadering werden de commissieleden verder ingelicht over het visitatieproces en hebben zij zich concreet voorbereid op het af te leggen bezoek. Bijzondere aandacht is besteed aan een eenduidige toepassing van het beoordelingskader en het visitatieprotocol. Verder werd een bespreking gewijd aan het zelfevaluatie-rapport.

3.3.2 Bezoek aan de instelling

Tijdens het in situ bezoek (*zie bezoekschema als bijlage 2*) aan de instelling heeft de commissie gesprekken kunnen voeren met de verschillende betrokkenen bij de opleiding. Het bezoekschema voorzag gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de studenten, de docenten, alumni en het werkveld. Tevens was een spreekuur voorzien waarop de commissie bijkomend leden van de opleiding kon uitnodigen of waarop personen op een vertrouwelijke wijze door de commissie konden worden gehoord. De gesprekken die de commissie heeft gevoerd, waren openhartig en verhelderend en vormden een goede aanvulling bij de lectuur van het zelfevaluatie-rapport.

Ook werd aan de opleiding gevraagd – als een derde bron van informatie – om een aantal documenten ter inzage te leggen ten behoeve van de commissie. Tijdens het bezoek is voldoende tijd uitgetrokken om de commissie de gelegenheid te geven om deze documenten te bestuderen. De documenten die ter inzage van de commissie werden gelegd, waren

onder meer: verslagen van overleg in relevante commissies/organen, een representatieve selectie van handboeken/studiemateriaal, examenopgaven en indicaties van de competenties van het personeel.

Aan het einde van het bezoek werden, na intern beraad van de commissie, de voorlopige bevindingen mondeling aan de gevisitteerde opleiding meegedeeld.

3.3.3 Rapportering

Als laatste stap in het visitatieproces heeft de visitatiecommissie per standaard haar bevindingen, overwegingen, het oordeel en verbeter-suggesties geformuleerd. Een overzicht van de verbetersuggesties die de commissie doet ten aanzien van de opleiding is achteraan bij het rapport opgenomen.

De opleidingsverantwoordelijken van de betrokken opleiding werden in de gelegenheid gesteld om op het concept van het rapport te reageren alvorens de tekst ervan definitief werd vastgelegd.

HOOFDSTUK II

Tabel met scores

In de hierna volgende tabel wordt het oordeel van de commissie op de standaarden uit het accreditatiekader weergegeven.

Per standaard wordt in de tabel aangegeven of de opleiding hier volgens de commissie onvoldoende of voldoende scoort. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde tweepuntenschaal.

In het opleidingsrapport is inzichtelijk gemaakt hoe de commissie tot haar oordeel is gekomen. Het is dan ook duidelijk dat de scores in onderstaande tabel gelezen en geïnterpreteerd moeten worden in samenhang met de onderbouwing ervan in het opleidingsrapport.

Verklaring van de scores op de standaarden:

- Voldoende (V)** De opleiding voldoet voor deze standaard aan de basiskwaliteit want zij vertoont een acceptabel niveau over de hele breedte van de onderliggende criteria.
- Onvoldoende (O)** De generieke kwaliteitswaarborg is onvoldoende aanwezig.

Regels voor het bepalen van de scores voor het eindoordeel:

- Voldoende (V)** Het eindoordeel over een opleiding is 'voldoende' indien alle standaarden als 'voldoende' worden beoordeeld.
- Onvoldoende (O)** Het eindoordeel over een opleiding – of een opleidingsvariant – is 'onvoldoende' indien alle standaarden als 'onvoldoende' worden beoordeeld. Het eindoordeel over een opleiding – of een opleidingsvariant – is 'onvoldoende' indien na de nieuwe visitatie één of meerdere standaarden nog steeds als 'onvoldoende' zijn beoordeeld.
- Voldoende met beperkte geldigheidsduur (V')** Het eindoordeel over een opleiding – of een opleidingsvariant – is 'voldoende met beperkte geldigheidsduur', d.w.z. beperkter dan de accreditatie-termijn, indien bij een eerste visitatie één of twee standaarden als 'onvoldoende' worden beoordeeld.

	Standaard 1 - Beoogd eindniveau	Standaard 2 - Onderwijs- leeromgeving	Standaard 3 - Gerealiseerd eindniveau	Eindoordeel
Master of Arts in gender en diversiteit	V	V	V	V

DEEL 2

Opleidingsrapport

UNIVERSITEIT GENT, KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN,
VRIJE UNIVERSITEIT BRUSSEL, UNIVERSITEIT
ANTWERPEN EN UNIVERSITEIT HASSELT
Master of Arts in gender en diversiteit

SAMENVATTING

Master of Arts in gender en diversiteit Universiteit Gent, Katholieke Universiteit Leuven, Vrije Universiteit Brussel, Universiteit Antwerpen en Universiteit Hasselt

Op 15 en 16 december 2016 werd de Master of Arts in gender en diversiteit aan de Universiteit Gent, Katholieke Universiteit Leuven, Vrije Universiteit Brussel, Universiteit Antwerpen en Universiteit Hasselt in het kader van een onderwijs-visitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

Een consortium van de vijf Vlaamse universiteiten staat gezamenlijk in voor de organisatie van de opleiding. De UGent fungeert als coördinerende universiteit. Het onderwijs- en examenreglement, alsook het interne kwaliteitszorgsysteem van Universiteit Gent als coördinerende universiteit is van toepassing. Het centraal orgaan van de opleiding is de interuniversitaire opleidingscommissie (OC), met vertegenwoordiging van de betrokken docenten uit de vijf Vlaamse universiteiten, van studenten en assistierend academisch/technisch personeel. De OC is verantwoordelijk voor de algemene organisatie en kwaliteit van de opleiding en formuleert adviezen aan de universiteitsbesturen. In het academiejaar 2015–2016 schreven 112

studenten zich in. 80 studenten schreven zich voor de eerste maal in voor de opleiding, waarvan 40 studenten een voltijds en 40 studenten een deeltijds programma volgen.

De opleiding beoogt een tweevoudig doel. Vooreerst wil ze studenten een stevige theoretische basis bieden om van daaruit kritisch-reflexief om te gaan met wetenschappelijke theorievorming in het domein van gender en diversiteit. Daarnaast wil de opleiding aandacht hebben voor de toepassing van theorie in concrete praktijken, zodat zowel studenten als experts kunnen bijdragen aan interne of externe veranderingsprocessen in een organisatie, gericht op meer gelijkheid voor diverse maatschappelijke groepen. Vanuit internationaal perspectief is de focus op zowel gender als diversiteit vernieuwend te noemen.

Nu de opleiding zich na haar oprichting heeft kunnen consolideren, kan de opleiding haar doelstellingen op drie vlakken aanscherpen. Ten eerste op het spanningsveld tussen 'gender' en 'diversiteit' waarbij op dit ogenblik het aspect gender een groot overwicht heeft; ten tweede op het vlak van de sociaalwetenschappelijke benadering; ten derde op het spanningsveld tussen de wetenschappelijke gerichte invalshoek en de werkveldgerichte invalshoek. De herformulering van sommige leerresultaten kan leiden tot een scherpere profilering van de opleiding.

Programma

De opleiding omvat 60 ECTS, in een modeltraject gespreid over twee semesters van eenzelfde academiejaar. Het programma omvat vijf delen: Basis (vaste stamvakken – 15 ECTS); Verdieping (flexibele stamvakken – 15 ECTS); Keuze (keuzevakken – 5 of 10 ECTS); Stage: reflectiestage (5 ECTS) of participatiestage (10 ECTS) en een masterproef (15 ECTS). De opleiding is er hiermee in geslaagd is om een degelijk curriculum op te bouwen dat in lijn is met de beoogde leerresultaten. De algehele opzet met vaste, flexibele en keuzeopleidingsonderdelen is helder en geeft zowel samenhang, diepte als breedte aan het curriculum.

Om de opleiding te kunnen aanvatten, dienen studenten te beschikken over een academisch bachelordiploma uit een brede reeks bacheloropleidingen in de humane wetenschappen waaronder: Geschiedenis, Godgeleerdheid, Politieke en Sociale Wetenschappen, Psychologie en Pedagogische Wetenschappen en Taal- en letterkunde. Ook wie reeds een masterdiploma bezit, mag instromen in het programma. Vanaf het academiejaar 2016–2017

kunnen studenten ook instromen na het slagen in het schakelprogramma, georganiseerd door UGent. Dit schakelprogramma is toegankelijk voor studenten uit professionele bachelors in de studiegebieden onderwijs en sociaal-agogisch werk.

De opleiding hanteert een waaier aan werkvormen, met bijzondere aandacht voor activerende werkvormen. Naast hoor- en werkcolleges wordt in de vaste en flexibele stamvakken gebruik gemaakt van microteaching, excursie, veldwerk, zelfstandig werk en een practicum. Daarnaast worden de studenten via groepstaken of discussiegroepen actief aangezet tot uitwisseling en samenwerking met andere studenten.

Tijdens de startdag bij het begin van het academiejaar worden de verwachtingen met betrekking tot de masterproef toegelicht en wordt een overzicht geboden van mogelijke onderwerpen en promotoren. Op het einde van het eerste semester moeten studenten een startnota indienen. Door het hoge studentenaantal worden ook docenten die niet doceren in de opleiding maar wel beschikken over relevante expertise, toegelaten om een masterproef als promotor te begeleiden. De voorwaarde die de opleiding bijkomend stelt, is dat de copromotor wel als docent aan de opleiding verbonden is. Dit leidt in enkele gevallen tot een minder vlotte samenwerking tussen studenten en promotor. Om de kwaliteit en de coherentie van de begeleiding tussen de verschillende promotoren te bevorderen, zal de opleiding een handleiding voor (co-)promotoren uitwerken.

De opleiding zet actief in op het vergroten van het aanbod van buitenlandse stageplaatsen. In de nabije toekomst wordt ook werk gemaakt van de inbedding van mogelijkheden inzake internationalisering die de verschillende instellingen bieden, zodat ook hier de interuniversitaire samenwerking ten volle benut kan worden. De lesinhouden zijn internationaal georiënteerd en een aanzienlijk deel van de opleidingsonderdelen wordt in het Engels gedoceerd. Met het oog op uitwisseling van buitenlandse studenten onderzoekt de opleiding of het aanbod Engelstalige opleidingsonderdelen, binnen de decretale limieten, verhoogd kan worden.

Beoordeling en toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van beoordeling, toetsing en examinering. De opleidingscommissie fungeert als de bewaker van de kwaliteit en slaagt erin zicht te hebben over de toetsing van

haar opleidingsonderdelen. Daar waar nodig, remedieert de opleiding de lacunes. De grootste uitdaging ligt er voor de opleiding in om ook de kwaliteit van de keuzeopleidingsonderdelen mee te borgen. De opleidingsverantwoordelijken zijn zich daarvan bewust en hebben ook al actie ondernomen.

De studenten worden getoetst door middel van een brede waaier aan evaluatievormen, waarbij vooral een combinatie van zowel periodieke als permanente evaluatievormen centraal staat. De opleiding heeft haar toetsbeleid op peil. Studenten zijn goed geïnformeerd over de gehanteerde evaluatiesystemen en zijn tevreden over de manier waarop wordt geëvalueerd.

Begeleiding en ondersteuning

De drie vaste stamvakken worden gedoceerd in het Paleis der Academiën (KVAB). Voor de flexibele stamvakken wordt gebruik gemaakt van teleclassing en de daarvoor aanwezige infrastructuur aan de verschillende instellingen met uitzondering van de UAntwerpen.

Voor studieadvies en algemene studiebegeleiding kunnen studenten terecht bij de facultaire onderwijsadministratie van de coördinerende instelling UGent. Als ombudspersoon voor de studenten fungeert de ombudspersoon van de faculteit Letteren en Wijsbegeerte van de UGent. Dit was niet bij alle studenten bekend. De opleiding dient dit daarom breder te communiceren.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

De afgestudeerden zijn tevreden over de opleiding die ze genoten hebben. De mate waarin de opleiding rechtstreeks tot een job leidt, is op basis van de korte doorlooptijd van de opleiding eerder moeilijk in te schatten. De eerste indicaties geven aan dat dit vaak het geval is.

OPLEIDINGSRAPPORT

Master of Arts in gender en diversiteit

Universiteit Gent, Katholieke Universiteit Leuven, Vrije Universiteit Brussel, Universiteit Antwerpen en Universiteit Hasselt

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de Master of Arts in gender en diversiteit. Deze opleiding is een samenwerking tussen de vijf Vlaamse universiteiten: Universiteit Gent (UGent), Katholieke Universiteit Leuven (KU Leuven), Vrije Universiteit Brussel (VUB), Universiteit Antwerpen (UAntwerpen) en Universiteit Hasselt (UHasselt). De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 15 en 16 december 2016.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de standaarden uit het VLUHR-beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke standaard geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een tweepuntenschaal: onvoldoende, voldoende. Bij de beoordeling van de standaarden betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voor deze standaard voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de hele breedte van de onderliggende criteria. De score onvoldoende duidt erop dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden onderbouwd met feiten en analyses. De commissie heeft inzichtelijk gemaakt hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel. De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie-rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de lesgevers, de studenten, de alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen bestudeerd. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidings-specifieke faciliteiten, zoals de leslokalen, onder meer voor teleclassing, en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve standaarden. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeteringsuggesties.

De opleiding ging van start in het academiejaar 2014–2015. Toen schreven zich 76 studenten in. Op het einde van het academiejaar 2014–2015 waren nog 65 studenten via een diplomacontract ingeschreven in de opleiding. Van deze 65 studenten volgden er 36 studenten het voltijdse programma. 29 studenten volgden het programma deeltijds. In het academiejaar 2015–2016 schreven 112 studenten zich in. 80 studenten schreven zich voor de eerste maal in voor de opleiding, waarvan 40 studenten een voltijds en 40 studenten een deeltijds programma volgen.

Een consortium van de vijf Vlaamse universiteiten staat gezamenlijk in voor de organisatie van de opleiding. De UGent fungeert als coördinerende universiteit. Het onderwijs- en examenreglement, alsook het interne kwaliteitszorgsysteem van UGent als coördinerende universiteit is van toepassing.

Het centraal orgaan van de opleiding is de interuniversitaire opleidingcommissie (OC), met vertegenwoordiging van de betrokken docenten uit de vijf Vlaamse universiteiten, van studenten en assiterend academisch/technisch personeel. De OC is verantwoordelijk voor de algemene organisatie en kwaliteit van de opleiding en formuleert adviezen aan de universiteitsbesturen.

Standaard 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau van de masteropleiding gender en diversiteit als voldoende.

De visitatiecommissie vernam dat de opleiding een tweevoudig doel beoogt. Vooreerst wil ze studenten een stevige theoretische basis bieden om van daaruit kritisch-reflexief om te gaan met wetenschappelijke theorievorming in het domein van gender en diversiteit. Daarnaast wil de opleiding aandacht hebben voor de toepassing van theorie in concrete praktijken, zodat zowel studenten als experts kunnen bijdragen aan interne of externe veranderingsprocessen in een organisatie, gericht op

meer gelijkheid voor diverse maatschappelijke groepen. Dit tweevoudige doel wordt via negen opleidingsspecifieke leerresultaten (OLR's) verder geoperationaliseerd. Deze opleidingsspecifieke leerresultaten zijn identiek aan de door NVAO gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten (DLR). Hierdoor wordt tevens gegarandeerd dat de beoogde opleidingsspecifieke leerresultaten voor niveau en oriëntatie binnen het Vlaamse kwalificatieraamwerk passen.

De commissie ondersteunt de door de opleiding gestelde doelstellingen. De focus op zowel gender als diversiteit ligt volgens de commissie in lijn met de nieuwe internationale ontwikkelingen waarbij naast gender ook andere assen van ongelijkheid aan bod komen. Op dat vlak zijn de doelstellingen van de opleiding vernieuwend te noemen. Hierdoor zou de opleiding een internationale voortrekkersrol kunnen spelen. Toch profileert de opleiding zich in de praktijk¹ vooral als 'gender+'. Op basis van de ingekeken materialen en de gesprekken met studenten en alumni blijkt immers dat de focus van de opleiding eerder man-vrouw relaties, zonder een hetero normatieve, witte en middenklasse conceptie van gender genoeg te deconstrueren. Gezien de voorgenoemde recente internationale ontwikkelingen, meent de commissie dat de opleidingsverantwoordelijken zich moeten buigen over de verschillende interpretaties van **gender, diversiteit en intersectionaliteit**. Hieruit dient de opleiding dan te destilleren welke aspecten hiervan ze al dan niet in de opleidingsdoelstellingen aan bod wil laten komen. De commissie adviseert in de doelstellingen duidelijke keuzes te formuleren. Het zou volgens de commissie een meerwaarde zijn indien de opleiding deze keuzes in OLR 1-3 specificeert. Voor deze op Europees niveau vrij unieke master 'gender & diversiteit' is het volgens de commissie aan te raden in de doelstellingen structurele aandacht te hebben voor onder meer klasse, ras en etniciteit, seksualiteit, handicap, transstudies en postkoloniale aspecten. De commissie is ervan overtuigd dat hiertoe de nodige expertise aanwezig is bij de aan het consortium verbonden universiteiten.

De keuze voor een interdisciplinaire opleiding weerspiegelt de werkelijkheid van genderstudies in de wetenschap en de noodzaak om de dynamiek van gender en diversiteit vanuit verschillende perspectieven te bestuderen en te begrijpen. De interdisciplinariteit omvat twee verschillende disciplinaire tradities die relevant zijn voor de opleiding: een sociaalwetenschappelijke en een geesteswetenschappelijke. Op dit moment beoogt de opleiding

---

1 Zie standaard 2.

haar interdisciplinaire karakter vorm te geven door zich te verhouden tot beide tradities. De invulling van het programma (dat in standaard 2 wordt besproken) is eerder sociaalwetenschappelijk, weliswaar met sterke links naar filosofie en geschiedenis. Aangezien er echter overduidelijke verschillen bestaan in de theoretische en de methodologische kennis en perspectieven tussen beide tradities, is het denkbaar dat de opleiding naar de toekomst de keuze maakt voor een inperking van de disciplinaire range waarbinnen ze interdisciplinair wil zijn. De commissie adviseert OLR 1-3 aan te wenden om dit meer te specificeren.

De opleiding lijkt een evenwicht te willen realiseren tussen het afleveren van studenten die een sterke **theoretische en academische kennis** van het veld hebben enerzijds, en studenten die **praktische en professionele ervaring** ontwikkelen om deze theoretische inzichten toe te passen anderzijds. De commissie meent dat de opleiding haar leerresultaten kan verscherpen door aan te geven in welke mate deze academische opleiding sterk praktisch en beroepsvoorbereidend wil zijn. Aansluitend zou de opleiding de keuze kunnen maken dit te vertalen in een meer onderzoeksgericht traject en een meer beroepsvoorbereidend traject.²

Concluderend stelt de commissie dat het beoogde eindniveau van de opleiding, vertaald in opleidingsspecifieke leerresultaten, voldoet aan de internationale eisen met betrekking tot de inhoud, het niveau en de oriëntatie. Vanuit internationaal perspectief is de focus op zowel gender als diversiteit volgens de commissie vernieuwend te noemen. Nu de opleiding zich na haar oprichting heeft kunnen consolideren, ziet de commissie mogelijkheid dat de opleiding op drie vlakken haar doelstellingen zou aanscherpen. Ten eerste op het spanningsveld tussen 'gender' en 'diversiteit' waarbij op dit ogenblik het aspect gender een groot overwicht heeft; ten tweede op het vlak van de sociaalwetenschappelijke benadering; ten derde op het spanningsveld tussen de wetenschappelijke gerichte invalshoek en de werkveldgerichte invalshoek. Denkbaar is om OLR 1-3 te gebruiken om dit meer te specificeren. De herformulering van sommige leerresultaten kan leiden tot een scherpere profilering van de opleiding.

---

2 Zie standaard 2.

Standaard 2 - Onderwijsleeromgeving

De commissie beoordeelt de onderwijsleeromgeving van de masteropleiding gender en diversiteit als voldoende.

De opleiding omvat 60 ECTS, in een modeltraject gespreid over twee semesters van eenzelfde academiejaar. Het programma omvat vijf delen: Basis (vaste stamvakken – 15 ECTS); Verdieping (flexibele stamvakken – 15 ECTS); Keuze (keuzevakken – 5 of 10 ECTS); Stage: reflectiestage (5 ECTS) of participatiestage (10 ECTS) en een masterproef (15 ECTS).

De vaste stamvakken zijn verplicht voor alle studenten. Hierin wordt een gemeenschappelijke basis aangereikt die de studenten vertrouwd moet maken met de centrale concepten, inzichten, theorieën en onderzoeksmethodes op het gebied van gender en diversiteit. De drie vaste stamvakken (3 x 5 ECTS) worden gedoceerd op één dag in de week in het eerste semester en gaan door in het Paleis der Academiën ³ te Brussel. De flexibele stamvakken laten voor de student een gedeeltelijke keuze toe in opleidingsonderdelen die een binding maken tussen theorievorming en diverse maatschappelijke domeinen, verdeeld over vijf disciplines. Er zijn vijf flexibele stamvakken waar de student er drie van moet kiezen. Ze worden aan één van de vijf instellingen gedoceerd. De studenten kunnen deze opleidingsonderdelen ter plaatse volgen of via het systeem van teleclassing – indien op de locatie beschikbaar – de lessen aan een andere instelling naar keuze volgen.

Via de verplichte stage worden studenten gestimuleerd om hun kennis en inzichten te koppelen aan ervaringen en uitdagingen in het werkveld. Studenten die kiezen voor een reflectiestage lopen observerend mee in een bedrijf, een openbare dienst of een middenveldorganisatie. Studenten die kiezen voor een participatiestage zijn gedurende een langere periode actief werkzaam in een bedrijf, instelling of organisatie, waar ze (mee) werken aan een specifiek project, een bepaald onderzoek uitvoeren of een beleidsondersteunend rapport schrijven.

Afhankelijk van de keuze voor een reflectie- of participatiestage kunnen studenten hun programma aanvullen met 5 of 10 ECTS aan keuzevakken. De keuzevakken bieden de studenten de gelegenheid om een meer geïndividualiseerd traject uit te stippelen en hun kennis te verbreden of te verdiepen, bijvoorbeeld in functie van de stage en/of masterproef.

---

3 Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten, KVAB

De masterproef is het sluitstuk van de opleiding waarin de studenten moeten aantonen dat zij de verworven wetenschappelijke inzichten en vaardigheden kunnen integreren in een wetenschappelijke reflectie bij de uitwerking van een zelf gekozen gender- en diversiteitsgerelateerde thematiek. Studenten presenteren de resultaten van hun persoonlijk onderzoek schriftelijk onder de vorm van een masterscriptie (20.000–22.000 woorden) of een wetenschappelijk artikel (9.000 woorden).

De visitatiecommissie heeft het curriculum van de opleiding grondig bestudeerd met inbegrip van het bestuderen van de door de opleiding beschikbaar gestelde cursusmaterialen. De commissie meent dat de opleiding erin geslaagd is om **een degelijk curriculum op te bouwen dat in lijn is met de beoogde leerresultaten**. Het ingekeken cursusmateriaal toont aan dat de docenten er in slagen een actueel programma samen te stellen. De algehele opzet met vaste, flexibele en keuzeopleidingsonderdelen is helder en geeft zowel samenhang, diepte als breedte aan het curriculum. De commissie betreurt wel dat er in een enkel geval ook opleidingsonderdelen in het curriculum aanwezig zijn die in andere opleidingen op **bachelorniveau** worden gedoceerd. Alle opleidingsonderdelen dienen op masterniveau te worden georganiseerd.

De commissie heeft vastgesteld dat de beoogde leerresultaten van de opleiding verder kunnen verfijnd worden⁴. Dit gaat gepaard met de vaststellingen die de commissie op basis van de ingekeken materialen en de gesprekken met alle stakeholders met betrekking tot het curriculum heeft gedaan. Zo ziet de commissie dat in het curriculum de nadruk wordt gelegd op het aspect **'gender'**. De 3 stamvakken bieden elk op hun eigen manier een goede kennismaking en verdieping op het gebied van gender en feministische theorie. Indien de opleiding diversiteit volwaardig tot haar recht wil laten komen, dienen de verantwoordelijken meer opleidingsonderdelen te introduceren die specifieke vormen van diversiteit bespreken. De commissie suggereert om in de opzet van de cursussen te kijken hoe bepaalde 'thema's' integraal benaderd kunnen worden zodat gender minder hiërarchisch wordt geplaatst binnen het kerncurriculum. Machtsrelaties en gender of diversiteit als het gevolg van structurele ongelijkheidsverhoudingen in de maatschappij moet ook meer aan bod komen, tegen de eerder geïndividualiseerde aanpak van gender en diversiteit gehanteerd in de master.

---

4 Zie standaard 1.

De commissie denkt hierbij ook aan een uitbreiding van de te kiezen opleidingsonderdelen in de flexibele stamvakken. Het huidige aanbod kan immers versterkt worden met opleidingsonderdelen die zich meer expliciet richten op onder meer **diversiteit, postkolonialisme, seksualiteit, ras- en transaspecten**. De commissie was daarom verheugd vast te stellen dat door de komst van een tijdelijke docent sommige van deze aspecten dit academiejaar meer aandacht in het curriculum krijgen. De commissie raadt aan deze bredere focus ook de komende jaren te versterken.

De aspecten **'klasse' en 'etniciteit'** zijn dit academiejaar echter niet solide ingebed in het curriculum van de opleiding. Ook aandacht voor macht, machtsverhoudingen en structurele mechanismen en belemmeringen rond gelijkheid en ongelijkheid en omgang met sociale normen verdienen meer structurele aandacht in het programma.

Het curriculum is vooral vanuit een sociaalwetenschappelijke invalshoek vorm gegeven. De commissie ziet weinig andere benaderingen vanuit **psychologie, economie, kunsten of letteren**. Dit uit zich in het feit dat de opleiding geen opleidingsonderdelen wijdt aan onder meer literatuur of kunststudies. Zoals aangehaald in standaard 1, zou de commissie dit een legitieme keuze vinden, indien het een bewuste keuze van de opleiding was. Als de opleiding niet specifiek voor een sociaalwetenschappelijke invalshoek kiest, dan dient ze ook de andere benaderingen in het curriculum aan bod te laten komen.

De **sociaalwetenschappelijke invalshoek** is volgens de commissie in de feiten een sterk punt van de opleiding. Hiermee zou ze zich internationaal meten met andere soortgelijke opleidingen wanneer het gaat om het aanbod op gebied van gender en diversiteit in relatie tot politiek, recht, en management. Indien de opleiding zich in de toekomst verder wil profileren als een sociaalwetenschappelijke opleiding in gender en diversiteit, dan raadt de commissie tevens aan om in het curriculum meer kritische benaderingen ten opzichte van definities van 'diversiteit', 'gender' en 'intersectionaliteit' te integreren met oog op het (internationaal) ontwikkelende debat hierover. Gezien de opleiding op dit ogenblik niet de keuze heeft gemaakt om te functioneren als een sociaalwetenschappelijke opleiding, dient de geesteswetenschappelijke invalshoek (zie standaard 1) sterker in het curriculum aan bod te komen.

De opleidingsverantwoordelijken zijn er in de korte tijd dat de opleiding operationeel is in geslaagd het programma reeds aan te scherpen. Daarbij

heeft de opleiding duidelijk gekeken naar de **wensen die vanuit overheden, NGO's, en bedrijven zijn geformuleerd**. De commissie apprecieert de inspanningen die de opleiding hiertoe heeft gedaan. Een verdere versterking kan op termijn bewerkstelligd worden door expliciet aandacht te geven aan kennis van het Belgische en Europese institutioneel kader en dit op de verschillende beleidsniveaus met betrekking tot gender en diversiteit. Uit de gesprekken met alumni vernam de commissie tevens dat de opleiding gebaat kan zijn bij een verhoogde aandacht in het curriculum voor 'omgaan met weerstanden tijdens de invoering van veranderingsprocessen' en voor 'het verwerven van managementvaardigheden'.

De commissie meent dat aan deze wens van de alumni kan worden voldaan door **flexibele trajecten** in de opleiding in te bouwen. De commissie denkt hierbij aan een apart traject met bijvoorbeeld een seminarie 'Equality building', in samenwerking met docenten uit het beroepenveld. Een ander traject zou meer focussen op onderzoeksmethoden voor die studenten die graag de richting uit willen van wetenschappelijk onderzoek en er bijvoorbeeld aan denken te doctoreren. De commissie denkt hierbij onder meer aan research design workshops in kleine groepen van studenten en docenten.

De commissie denkt dat door het invoeren van verschillende trajecten, de opleiding sterker kan inspelen op de achtergrond, inclusief de vooropleiding, van de studenten. Voor die studenten die nu reeds beroepsmatig aan de slag zijn in het bredere domein van gender en diversiteit, kan daarom ook overwogen worden om de **stage** optioneel te maken. Ze kunnen zich dan op andere domeinen, rekening houdend met de beoogde leerresultaten van de opleiding, vervolmaken. Ook voor studenten die eerder onderzoeksmatig met gender en diversiteit aan de slag willen, kan overwogen worden om de stage niet meer verplicht te maken. De huidige stage kent nu al twee opties. Dit wordt door zowel de studenten en alumni als door de commissie als een waardevol onderdeel van de opleiding beschouwd. De commissie stelt vast dat het stageaanbod groter is dan de vraag, ondanks het hoge studentenaantal, wat wijst op een grote verankering in het werkveld. Studenten en stage-aanbieders zijn over het algemeen positief over het verloop van de stage. Door de aanbieders wordt de (theoretische) kennis van de studenten op prijs gesteld. Ook blijken de studenten goed te kunnen passen binnen de organisaties die stages aanbieden. Studenten zijn vaak goed op de hoogte van de werking van de organisaties waar ze terecht komen. Deze organisaties blijken goed ingespeeld te zijn op het werken met stagairs.

De opleiding hanteert volgens de commissie een waaier aan **werkvormen**, met bijzondere aandacht voor activerende werkvormen. Naast hoor- en werkcolleges wordt in de vaste en flexibele stamvakken gebruik gemaakt van microteaching, excursie, veldwerk, zelfstandig werk en een practicum. Daarnaast worden de studenten via groepstaken of discussiegroepen actief aangezet tot uitwisseling en samenwerking met andere studenten.

De opleiding zet actief in op het vergroten van het aanbod van buitenlandse stageplaatsen. In de nabije toekomst wordt ook werk gemaakt van de inbedding van mogelijkheden inzake **internationalisering** die de verschillende instellingen bieden, zodat ook hier de interuniversitaire samenwerking ten volle benut kan worden. De lesinhouden zijn internationaal georiënteerd en een aanzienlijk deel van de opleidingsonderdelen wordt in het Engels gedoceerd. Met het oog op uitwisseling van buitenlandse studenten onderzoekt de opleiding of het aanbod Engelstalige opleidingsonderdelen, binnen de decretale limieten, verhoogd kan worden. De commissie meent dat de opleiding daarnaast kan overwegen op structurele wijze een summerschool in te richten. Doordat de opleiding maar 60 ECTS omvat, is het niet evident dat studenten de helft van hun opleiding in het buitenland zouden volgen met een Erasmus-uitwisseling. Een summerschool in samenwerking met opleidingen in de omringende landen zou op de korte termijn het internationale karakter van de opleiding kunnen versterken.

Tijdens de startdag bij het begin van het academiejaar worden de verwachtingen met betrekking tot de **masterproef** toegelicht en wordt een overzicht geboden van mogelijke onderwerpen en promotoren. Op het einde van het eerste semester moeten studenten een startnota indienen met als doel een onderwerp af te bakenen, relevante literatuur te verzamelen en een eerste aanzet van een probleemstelling en gekozen methodologie uit te werken. De commissie is tevreden vast te stellen dat al haar gesprekspartners de aanpak van de masterproef positief evalueren. Daar waar er in het verleden deficiënties waren, heeft de OC beslist verbetermaatregelen te nemen. Zo zal bij het begin van het tweede semester per promotor een extra bijeenkomst ingericht worden waarop studenten hun onderzoek aan elkaar voorstellen en specifieke vragen over hun onderwerp, methoden en werkwijze kunnen voorleggen en uitwisselen.

Door het hoge studentenaantal worden ook docenten die niet doceren in de opleiding maar wel beschikken over relevante expertise, toegelaten

om een masterproef als **promotor** te begeleiden. De voorwaarde die de opleiding bijkomend stelt, is dat de copromotor wel als docent aan de opleiding verbonden is. Dit leidt in enkele gevallen tot een minder vlotte samenwerking tussen studenten en promotor. De commissie is dan ook tevreden dat om de kwaliteit en de coherentie van de begeleiding tussen de verschillende promotoren te bevorderen, de opleiding een handleiding voor (co-)promotoren zal uitwerken.

Daar de opleiding zowel een stage als een masterproef in haar curriculum heeft, ziet de commissie een meerwaarde om beide opleidingsonderdelen vrijblijvend aan elkaar te koppelen. Studenten beschikken sinds academiejaar 2016–2017 over deze mogelijkheid. Beide opleidingsonderdelen worden qua **studiebelasting** als zwaar ervaren, vooral gezien de korte periode waarin beide voltooid moeten worden. De volledige opleiding wordt door studenten en alumni eveneens als zwaar ervaren. Dit wordt bevestigd door de studentenadministratie die aangeeft dat veel studenten langer dan de voorziene tijd over het programma doen. De commissie raadt aan dit te bewaken.

Om de opleiding te kunnen aanvatten, dienen studenten te beschikken over een academisch bachelordiploma uit een brede reeks bacheloropleidingen in de humane wetenschappen waaronder: Geschiedenis, Godgeleerdheid, Politieke en Sociale Wetenschappen, Psychologie en Pedagogische Wetenschappen en Taal- en letterkunde. Ook wie reeds een masterdiploma bezit, mag instromen in het programma. Vanaf het academiejaar 2016–2017 kunnen studenten ook instromen na het **slagen in het schakelprogramma**, georganiseerd door UGent. Dit schakelprogramma is toegankelijk voor studenten uit professionele bachelors in de studiegebieden onderwijs en sociaal-agogisch werk. De commissie meent dat de opleiding een breed maar duidelijk gedefinieerd instroomprofiel heeft. Het schakelprogramma garandeert dat de studenten over de nodige academische competenties beschikken.

De instellingen UGent, VUB en KU Leuven voorzien elk in **onderwijzend personeel** voor één van de drie vaste stamvakken en één flexibel stamvak. UAntwerpen en UHasselt voorzien in onderwijzend personeel voor elk één flexibel stamvak. De coördinerende instelling UGent voorziet onderwijzend en assisterend personeel voor de stage en voor de opleidingsspecifieke coördinatie. Het docentenkorps dat wordt ingezet in de vaste en flexibele stamvakken bestaat uit 8 ZAP-leden, waarvan 6 vrouwen en 2 mannen en één vrouwelijk wetenschappelijk personeelslid. De opleiding beschikt over een 30% praktijkassistent (stagecoördinator) en een tijdelijk 80% ATP-

lid voor ondersteuning bij de algemene organisatie en administratie (coördinator).

De commissie kon op basis van de cv's en de gesprekken met de stakeholders van de opleiding vaststellen dat de **inhoudelijke en didactische kwaliteiten** van het docententeam en opleidingsverantwoordelijken zeer goed zijn. Veel docenten hebben ervaring in de vertaling van hun academische inzichten naar de maatschappij toe. Een bijkomend sterk punt is dat veel docenten al langere tijd samenwerken op het terrein van onderzoek, en dat meerdere onder hen ervaring hebben in verschillende universiteiten. Dit bevordert de samenwerking tussen de docenten.

De opleiding is voor een groot deel afhankelijk van bestaande opleidingsonderdelen en van personeel verbonden aan andere opleidingen. Dit maakt de opleiding **kwetsbaar**. De opleiding is immers in sterke mate afhankelijk van opleidingsonderdelen en personeelsleden waarover ze geen volledig zeggenschap heeft. De commissie hoopt dat de verschillende deelnemende universiteiten overleggen over de consolidatie van deze master met een groot toekomstpotentieel. De participerende instellingen kunnen een substantieel hogere bijdrage overwegen door diverse docenten een aanstelling in de opleiding aan te bieden. Gezien het hoge aantal studenten, zal het nodig zijn te investeren in meer vaste aanstellingen en tevens na te denken over het uitbreiden van het personeelsbestand met assistenten die werkgroepen en gastcolleges kunnen faciliteren. Het lijkt de commissie daarnaast van fundamenteel belang om diversiteit mee te nemen bij de verdere uitbouw van de eigen ZAP-formatie.

Het ondersteunende personeel, specifiek de co-coördinator ⁵ en stagecoördinator zijn een hoeksteen voor de opleiding. De rol van de co-coördinator als aanspreekpunt voor de studenten mag explicieter worden gecommuniceerd. Op dit ogenblik zijn niet alle studenten op de hoogte dat ze met vragen bij deze co-coördinator terecht kunnen. Deze co-coördinator heeft een tijdelijke aanstelling. De commissie beveelt aan de vaste aanstelling van de co-coördinator te garanderen. Deze is cruciaal voor de verdere uitbouw van de opleiding. Momenteel vangen de ondersteunende staf en de opleidingsverantwoordelijken, mede door een groot engagement voor de opleiding, de logistieke en administratieve complexiteit van de interuniversitaire opleiding uitstekend op. Ze geven blijk van creatief

---

⁵ Naast een co-coördinator heeft de opleiding ook een opleidingsvoorzitter. Dit is het ZAP-lid van de UGent die een voortrekkersrol in de opleiding heeft.

ondernemerschap. De administratieve coördinatie tussen de vijf instellingen verloopt niet altijd even vlot. De Vlaamse universiteiten hebben immers op bijna geen enkel gebied hun studentenvoorzieningen geharmoniseerd. Het beschikken over een co-coördinator is daarom essentieel om een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving en om de geborgde kwaliteit van deze interuniversitaire opleiding te garanderen.

De studenten dienen zich aan elke universiteit waar ze opleidingsonderdelen volgen in het kader van deze opleiding opnieuw digitaal in te schrijven. Aan de KU Leuven dienen de studenten zich zelfs persoonlijk ter plaatse te begeven om in te schrijven. Bij deze inschrijving ondervinden meerdere studenten hinder gezien hun interuniversitair statuut. Bijzondere aandacht dient daarom te gaan naar een vlotte online inschrijving voor alle keuzevakken, meent de commissie. De commissie beveelt de opleidingsverantwoordelijken aan dit met de universitaire overheden op te pakken. Het voordeel van de bijkomende administratieve inschrijving als gaststudent aan de partnerinstellingen, is dat de studenten gebruik kunnen maken van de **infrastructuur** van elke universiteit waar zij opleidingsonderdelen volgen.

Ook de elektronische leerplatformen zijn in de vijf partneruniversiteiten verschillend. Studenten en alumni geven in hun gesprekken aan dat werken met veel verschillende leerplatformen niet eenvoudig is. Aangezien er geen grote verbetering verwacht wordt in het harmoniseren van onder meer de elektronische leerplatformen van de vijf betrokken instellingen, speelt de ondersteunende staf een sleutelrol bij de groei van de opleiding. De commissie stelt voor om jaarlijks te peilen naar de ervaringen van studenten met de opleidingsspecifieke voorzieningen zodat de kwaliteit hiervan permanent kan verbeteren.

De drie vaste stamvakken worden gedoceerd in het **Paleis der Academiën (KVAB)**. De studenten vinden de toegankelijkheid van deze locatie een pluspunt, maar zijn iets minder tevreden over de infrastructuur. In de KVAB is niet elk lokaal ideaal voor het grote studentenaantal of voor langdurige lesactiviteiten. De specifieke keuze om de stamvakken op 1 dag en 1 centrale locatie te geven heeft echter vooral voordelen, met inbegrip van het faciliteren van sociale contacten tussen studenten. Daarnaast biedt de aanwezigheid van alle studenten de gelegenheid om belangrijke informatie in verband met de opleiding mee te delen. De opleiding gebruikt naast de KVAB de infrastructuur van de vijf betrokken universiteiten waardoor de opleiding kan beschikken over aangepaste lokalen en benodigde leermiddelen.

Voor de flexibele stamvakken wordt gebruik gemaakt van **teleclassing** en de daarvoor aanwezige infrastructuur aan de verschillende instellingen met uitzondering van de UAntwerpen, die momenteel niet beschikt over de mogelijkheid tot teleclassing. Studenten kunnen vrij beslissen om het vak ter plaatse te volgen of via het systeem van teleclassing de lessen aan een andere instelling naar keuze te volgen. De commissie vernam dat de studenten dit een goed initiatief vinden om overmatig pendelen te voorkomen, maar dat het in een beperkt aantal gevallen de interactie tussen de docenten en de studenten bemoeilijkt.

Ook de studenten die in de regio Antwerpen wonen, dienen gebruik te kunnen maken van teleclassing, zodat zij evenveel kansen hebben op succes als de studenten die elders in Vlaanderen wonen. De commissie heeft begrepen dat het technisch absoluut mogelijk is om mits kleine aanpassingen teleclassing vanuit Antwerpen te organiseren. Dat probleem dient bijgevolg prioritair te worden aangepakt.

Voor **studieadvies en algemene studiebegeleiding** kunnen studenten terecht bij de facultaire onderwijsadministratie van de coördinerende instelling UGent. Als ombudspersoon voor de studenten fungeert de ombudspersoon van de faculteit Letteren en Wijsbegeerte van de UGent. Dit was niet bij alle studenten bekend. De opleiding dient dit daarom breder te communiceren.

De commissie stelde op basis van de gesprekken ter plaatse alsook op basis van onder meer de ingekeken verslagen vast dat de opleidingsverantwoordelijken binnen de opleidingscommissie actief aan de slag gaan om verbeterpunten van de opleiding efficiënt aan te pakken. Ook studentenvertegenwoordigers hebben via de opleidingscommissie inspraak in het beleid van de opleiding en maken hier constructief gebruik van. Deze opleidingscommissie functioneert, ongeacht de interuniversitaire structuur, op een efficiënte en effectieve wijze.

Concluderend stelt de commissie dat de onderwijsleeromgeving het overduidelijk mogelijk maakt dat studenten de beoogde leerresultaten realiseren. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving. De opleiding heeft immers een inhoudelijk degelijk programma dat in lijn is met de beoogde leerresultaten. De vraag van de commissie om de beoogde leerresultaten op drie vlakken scherper te stellen ziet de commissie vertaald in het programma: het spanningsveld tussen 'gender' en 'diversiteit'; de sociaal-

wetenschappelijke benadering; en het spanningsveld tussen de wetenschappelijke gerichte invalshoek en de werkveldgerichte invalshoek. De opleiding dient in de toekomst keuzes te maken en dient deze keuzes vervolgens te communiceren. Afhankelijk van de keuzes die de opleiding zal maken, zijn de bovenstaande aanbevelingen van de commissie al dan niet relevant. Zowel de verschillende ongelijkheidsassen, de verschillende methodologische benaderingen, als de praktische en onderzoeksgerichte benadering kunnen immers niet allemaal ten volle in deze masteropleiding van 60 ECTS tot hun recht komen. De huidige invulling van de opleiding voldoet aan alle gestelde eisen, maar de commissie hoopt dat de opleiding meer gedurfde keuzes dan het veilige pad van 'gender+' zal nemen. De expertise voor de andere domeinen is zeker aanwezig in de betrokken instellingen. De troef van het interuniversitaire karakter kan op die manier meer uitgespeeld worden. De commissie hoopt dan ook dat de betrokken instellingen deze master steviger gaan ondersteunen, zowel op financieel als logistiek vlak.

Standaard 3 - Gerealiseerd eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerd eindniveau van de masteropleiding gender en diversiteit als voldoende.

De commissie vernam dat de kwaliteitsbewaking en het toetsbeleid van de opleiding de verantwoordelijkheid is van de opleidingscommissie (OC). De OC heeft als taak het bewaken van de combinatie van leerinhouden, vaardigheden en attitudes in de leerresultaten, het evenwicht aan evaluatievormen in het geheel van de opleiding, alsook de spreiding van de studielast per semester, inclusief de spreiding van tussentijdse toetsen en opdrachten.

De commissie kon vaststellen dat studenten worden getoetst door middel van een **brede waaier aan evaluatievormen**, waarbij vooral een combinatie van zowel periodieke als permanente evaluatievormen centraal staat. Bij de periodegebonden evaluatie wordt vooral gebruik gemaakt van schriftelijke examens voor wat de stamvakken betreft. Initieel waren voor de stamvakken meer mondelinge examens voorzien. Door het onverwacht hoge aantal inschrijvingen tijdens het eerste academiejaar en een verdere stijging tijdens het tweede, werd in een aantal gevallen overgeschakeld op schriftelijke examens. Daardoor overheerst momenteel deze evaluatievorm. Niet-periodegebonden evaluatie betreft in hoofdzaak verschillende vormen van participatie in (werk)colleges, presentaties,

verschillende vormen van werkstukken en peer-evaluatie. Overeenkomstig de leerresultaten en didactische werkvormen in deze masteropleiding, maakt niet-periodegebonden evaluatie deel uit van de toetsing van bijna alle stamvakken en ook van een aantal keuzeopleidingsonderdelen.

De commissie meent dat de opleiding **haar toetsbeleid op peil** heeft. Studenten zijn goed geïnformeerd over de gehanteerde evaluatiesystemen en zijn tevreden over de manier waarop wordt geëvalueerd. Vanuit alumni en studenten klonk de wens om meer aan peer-reviewing te doen. Alumni en studenten geven aan dat in een aantal opleidingsonderdelen de toetsingsvorm van schriftelijke toetsen met multiple choice minder geschikt zijn voor het karakter van een academische master. Daarbij werd gezegd dat er minder mogelijkheid wordt geboden voor de student om de theorie en methodes creatief in relatie tot hun eigen interesses en expertise toe te passen. Voor de commissie primeert hierbij dat de opleiding kan garanderen dat in de examinering de beoogde leerresultaten kunnen bereikt worden.

De commissie stelt vast dat binnen de parameters van de grote differentiatie in toetssystemen en kwaliteitsmonitoring van de vijf Vlaamse universiteiten de opleiding erin slaagt om **zicht te houden op de kwaliteit** van de stamvakken en de flexibele stamvakken die in de vijf universiteiten worden georganiseerd. De grootste uitdaging ligt er voor de opleiding in om ook de kwaliteit van de keuzeopleidingsonderdelen mee te borgen. In deze opleidingsonderdelen zijn studenten gender en diversiteit maar een kleine groep. De opleidingsverantwoordelijken en de studenten zijn zich daarvan bewust en de opleidingsverantwoordelijken hebben ook al actie ondernomen. Dit gebeurt door eerder informele bevragingen van de studenten omtrent deze opleidingsonderdelen. Dit mag voor de commissie iets meer geformaliseerd worden. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding via de doorgaande interactie met potentieel stage leverende instellingen en organisaties goed de vinger aan de pols houdt omtrent de satisfactie van stageaanbieders.

De commissie heeft ter voorbereiding van het visitatiebezoek enkele masterproeven bestudeerd. De commissie is tevreden over de afgeleverde kwaliteit. De masterproeven laten breedte en diepte zien, en een grote variatie in maatschappelijk saillante thema's en theoretische benaderingen. De studenten presenteren hun masterproef schriftelijk in de vorm van een masterscriptie of wetenschappelijk artikel. De evaluatie gebeurt aan de hand van een evaluatieformulier door drie evaluatoren: de

promotor en twee andere lezers, waarvan een eventuele copromotor. De masterproefhandleiding is een helder document. De commissie vernam tevreden dat ook de beoordelingsformulieren die de docenten gebruiken voor de hele opleiding geüniformiseerd zijn.

De opleiding is nog vrij jong. Het is dus nog te vroeg om betrouwbare rendementcijfers te interpreteren. Toch kreeg de commissie de indruk dat een meerderheid van de studenten de opleiding binnen de voorziene tijd kan afronden. De opleidingsverantwoordelijken geven aan dat er geen samenhang is tussen enerzijds de vooropleiding van de studenten en de studievoortgang binnen de opleiding anderzijds. Het niet behalen van een diploma na één jaar hangt eerder samen met de masterproef: de studenten die niet slagen, hebben meestal hun masterproef nog niet ingediend binnen de voorziene tijd en opteren langer aan de masterproef te werken.

Ondanks de aantallen studenten die veel groter bleken dan verwacht, slaagt de opleiding erin om een stageaanbod te genereren dat de aantallen studenten overtreft. Dit komt mede door de grote inzet van de stagecoördinator, een positie die dus essentieel is. De grote inzetbaarheid van de studenten en afgestudeerden, en de maatschappelijke behoefte waarin wordt voorzien, blijkt daaruit. Daarentegen blijkt uit de gesprekken met alumni dat deze niet altijd aan de slag zijn in functies waar ze van hadden gedroomd in het beroepenveld. De opleiding dient daarom in te zetten op een bredere bekendheid. Afgestudeerden geven wel blijkt in staat te zijn ook binnen organisaties waarin 'gender' en 'diversiteit' nog niet centraal staan, deze aspecten in de praktijk te kunnen brengen.

Concluderend stelt de commissie dat de opleiding beschikt over een adequaat systeem van beoordeling, toetsing en examinering. De opleidingscommissie fungeert als de bewaker van de kwaliteit en slaagt erin zicht te hebben over de toetsing van haar opleidingsonderdelen. Daar waar nodig, remedieert de opleiding de lacunes. De afgestudeerden zijn tevreden over de opleiding die ze genoten hebben. De mate waarin de opleiding rechtstreeks tot een job leidt, is op basis van de korte doorlooptijd van de opleiding eerder moeilijk in te schatten. De eerste indicaties geven aan dat dit vaak het geval is. De opleiding toont hierbij aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.

Integraal eindoordeel van de commissie

Standaard 1 – Beoogd eindniveau	V
Standaard 2 – Onderwijsleeromgeving	V
Standaard 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits Standaard 1 als voldoende wordt beoordeeld, Standaard 2 als voldoende en Standaard 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding Master of Arts in gender en diversiteit, conform de beslisregels, voldoende.

De visitatiecommissie stelde tevreden vast dat na haar bezoek de opleiding aan de slag is gegaan met aanbevelingen van de commissie. De visitatiecommissie ondersteunt deze actieve aanpak ten bate van de opleidingskwaliteit.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Standaard1 – Beoogd eindniveau

- Scherp de doelstellingen van de opleiding aan. Doe dit ten eerste op het spanningsveld tussen 'gender' en 'diversiteit'; ten tweede op het vlak van de sociaalwetenschappelijke benadering; ten derde op het spanningsveld tussen de wetenschappelijke gerichte invalshoek en de werkveldgerichte invalshoek.

Standaard 2 – Onderwijsleeromgeving

- Vermijd opleidingsonderdelen op bachelorniveau. Faseer die zo snel mogelijk uit.
- Schenk meer structurele aandacht aan andere ongelijkheidsassen dan gender met meer nadruk op ongelijke machtsrelaties en structurele belemmeringen.
- Profileer je als sociaalwetenschappelijke opleiding of breng de geesteswetenschappelijke benadering sterker in het curriculum.
- Geef expliciet aandacht aan kennis van het Belgische en Europese institutioneel kader op de verschillende beleidsniveaus met betrekking tot gender en diversiteit.
- Geef aandacht aan 'omgaan met weerstanden tijdens de invoering van veranderingsprocessen' en 'het verwerven van managementvaardigheden'.
- Overweeg een onderzoeksgericht en een praktijkgericht traject in de opleiding in te bouwen.
- Overweeg de stage (voor sommige groepen) optioneel te maken.
- Overweeg op structurele wijze een summerschool te organiseren.
- Bewaak de studietijd.
- Overweeg een uitbreiding van het personeelsbestand. Houd rekening met diversiteit bij de verdere uitbouw van het personeelsbestand en voorzie vaste aanstellingen voor diverse sleutelfuncties.
- Zorg voor een vaste aanstelling van een (co-)coördinator.
- Zorg dat studenten zich niet fysiek aan meerdere instellingen moeten inschrijven.
- Peil jaarlijks op formele wijze bij studenten naar de gebruiksvriendelijkheid van de opleidingsspecifieke voorzieningen en de kwaliteit van de keuzeopleidingsonderdelen.
- Maak met prioriteit teleclassing aan de UAntwerpen mogelijk.
- Zorg dat alle studenten weten dat ze met praktische vragen bij de coördinator terecht kunnen. Maak de ombudspersoon beter bekend bij de studenten. Blijf de communicatie met studenten bewaken.

Standaard 3 – Gerealiseerd eindniveau

- Maak de opleiding bekend bij een breder en diverser publiek.

BIJLAGEN

BIJLAGE I

Personalia van de leden van de visitatiecommissie

Mieke Verloo is Hoogleraar Vergelijkende Politicologie en Ongelijkheidsvraagstukken aan de Radboud Universiteit te Nijmegen (Nederland), en Non-Residential Permanent Fellow bij het IWM, Institut für die Wissenschaften von Menschen in Wenen. In 2015 won zij de 2015 ECPG Gender and Politics Career Achievement Award. Zij was wetenschappelijk directeur van grote onderzoeksprojecten over emancipatiebeleid in de Europese context (zie www.mageeq.net en www.quing.eu). Zij heeft uitgebreide ervaring in het trainen en adviseren van publieke instellingen op het terrein van emancipatiebeleid, gender mainstreaming en intersectionaliteit in verschillende Europese landen. Haar onderzoek gaat over feministische politiek en beleid, en over oppositie daartegen.

David Paternotte doceert sociologie aan de Université Libre de Bruxelles. Hij is directeur van het centrum Atelier Genre(s) et Sexualité(s), onderdirecteur van het Institut de Sociologie, en mededirecteur van het netwerk Striges (Structure de recherche interdisciplinaire sur le genre, l'égalité et la sexualité). Hij is redacteur van het tijdschrift Sextant en van de boekenreeks "Global Queer Politics" (Palgrave). Kort geleden werd hij ook medeverantwoordelijk voor de Franstalige master in gender studies. Paternotte bestudeert gender, seksualiteit en sociale bewegingen. In het verleden heeft hij vooral onderzoek naar LGBT activisme gedaan. Nu onderzoekt hij ook oppositiebewegingen tegen vrouwen en holebirechten, vooral voor zover gerelateerd aan de Katholieke Kerk.

Marleen Teugels is directrice van Amazone vzw, het Kruispunt Gendergelijkheid in België. Voorheen werkte ze als onderzoeksjournaliste, docente onderzoeksjournalistiek en projectleider onderzoek naar diversiteit in de media en burn-out in de pers bij de Arteveldehogeschool. Als journaliste publiceerde ze geregeld over gender, waaronder een artikelenreeks over genderongelijkheid in het tijdschrift Knack naar aanleiding van de honderdste verjaardag van de Vrouwenraad. Op basis van haar expertise was ze twee keer juryvoorzitster van de Marie Popelinprijs. Voor de artikelenreeks 'Asbest, de seriemoordenaar' ontving ze in 2007 de Dexiaprijs en De Loep, de prijs voor onderzoeksjournalistiek in Vlaanderen en Nederland van de Vereniging van Onderzoeksjournalisten (VVOJ). In 2002 publiceerde ze 'Met stille trom', een boek over de toxische impact van oorlogvoering, in het Frans vertaald onder de titel 'Armes sales, guerre propre?'. Teugels hanteerde als eerste journaliste in België de wet openbaarheid van bestuur (wob). Voor haar overstap naar de journalistiek was Teugels gedurende tien jaar werkzaam in de reclame en pr.

Tjalling Valdés Olmos is in 2017 afgestudeerd aan de tweejarige researchmaster 'Gender & Ethnicity' bij de Universiteit Utrecht. Hij werkt als onderzoeksassistent aan dezelfde opleiding en is tevens werkzaam bij Terra Critica, een internationaal netwerk voor onderzoek in de kritische geesteswetenschappen. In de zomer van 2017 start hij aan een PhD bij de Ohio State University (OSU). Tjalling's onderzoek richt zich op het politieke belang van utopie in film en documentaire, waarin de intersecties en fricties tussen feministisch posthumanisme, dekoloniaal denken en 'critical race studies' centraal staan. Tjalling was voorheen werkzaam in verschillende functies binnen het culturele veld. Na een Master graad in 'International History' te hebben afgerond aan de London School of Economics and Political Science (LSE), was hij werkzaam bij videoproductiebedrijf Present Plus. Daarna was hij werkzaam als beleidsmedewerker bij het Fonds Podiumkunsten te Den Haag, waar hij zich voornamelijk boog over diversiteits- en inclusiviteitsbeleid binnen de overheidsgesubsidieerde podiumkunsten in Nederland.

BIJLAGE II

Bezoekschema

15 december 2016

9:00 – 11:00	intern beraad visitatiecommissie
11:00 – 12:00	opleidingsverantwoordelijken
12:00 – 13:00	middagmaal
13:00 – 14:00	studenten
14:00 – 14:30	intern werkoverleg
14:30 – 15:30	docenten
15:30 – 17:15	ondersteuners + bezoek faciliteiten
17:15 – 18:00	nabespreking commissie + extra gelegenheid tot inzage cursussen, nota's en examenopgaven
18:00 – 19:00	gesprek met afgestudeerden van de opleiding + werkveld
19:00	avondmaaltijd visitatiecommissie

16 december 2016

9:00 – 10:00	spreekuur en aanvullende gesprekken op uitnodiging van de commissie
10:00 – 10:30	gesprek met de opleidingsverantwoordelijken
10:30 – 13:00	intern beraad van de commissie, voorbereiding mondelinge rapportering + middagmaal
13:00	mondelinge rapportering

